

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет культурології
Кафедра менеджменту культури та соціальних технологій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти

Освітньо-професійна програма

«Менеджмент культури»

на тему: «Еколого-соціокультурні заходи як засіб формування активної
поведінки молоді України»

Виконала: студентка бакалавратури

спеціальність 028

«Менеджмент соціокультурної діяльності»

Софія ЛЕЩЕНКО

Керівник: канд. психол. н.,

доцент кафедри менеджменту

культури та соціальних технологій

Альберт ЦЕРКОВНИЙ

Кваліфікаційна робота допущена до захисту

рішенням кафедри менеджменту культури та соціальних технологій

Протокол № від « » 2024 р.

Завідувач кафедри доц. Геннадій АФЕНЧЕНКО

Харків, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ЕКОЛОГО-СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЗАХОДІВ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ УКРАЇНИ.....	6
1.1. Основні поняття дослідження та розвиток діяльності.....	6
1.2. Розвиток екологічної свідомості в Україні	9
1.3. Особливості еколого-соціокультурних заходів.....	10
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ЕКОЛОГО-СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЗАХОДІВ У ФОРМУВАННІ АКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ УКРАЇНИ.....	14
2.1. Аналіз проблеми та її актуальність.....	14
2.2. Детальна характеристика об'єкта дослідження: типи заходів, їх цільова аудиторія та вплив на активність молоді України.....	15
2.3. Ефективність еколого-соціокультурних заходів.....	17
РОЗДІЛ III. ПРОЄКТ «FOREST HARMONY» ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ	20
3.1. Створення та організація проєкту.....	20
3.2. Залучення учасників за допомогою еколого-соціокультурних ініціатив.....	29
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ.....	33

ВСТУП

Активна громадянська позиція та участь у розв'язанні екологічних проблем є невід'ємною складовою сучасного суспільства. Особливо важливою є роль молоді в цьому процесі, оскільки вона формується під впливом екологічних, соціальних та культурних чинників, що визначають її екологічні погляди та поведінку. Особливу увагу в останні роки приділяється розробці та впровадженню еколого-соціокультурних заходів, спрямованих на формування активної екологічної поведінки серед молоді в Україні.

Актуальність теми. Актуальність дослідження полягає в необхідності вирішення екологічних проблем та підвищення екологічної свідомості серед молодого покоління. З урахуванням загострення екологічних проблем у світі та в Україні, активізації громадських рухів та зростання інтересу до екологічних питань у суспільстві, дослідження ефективності еколого-соціокультурних заходів стає надзвичайно важливим. Враховуючи потребу в прогресивних методах та стратегіях у роботі з молоддю, вивчення впливу таких заходів має велике значення для розвитку екологічної свідомості та забезпечення сталого екологічного майбутнього.

Подібне дослідження виходить за рамки чисто теоретичного підходу, оскільки має безпосереднє практичне значення для організаторів еколого-соціокультурних проєктів. Отже, вивчення та аналіз таких ініціатив стає актуальним і важливим кроком у напрямку оптимізації сучасних стратегій еколого-соціального розвитку та громадянської участі.

Ступінь вивчення проблеми. Для дослідження було використано літературні джерела з різних наукових областей, таких як менеджменту соціокультурної діяльності, маркетингу, екології, культурології, соціології, а також твори таких фахівців як Білецька Г., Власенко К., Грановська Л., Євдокимова Т., Євтушенко Г., Кифоренко В., Кулініч Т., Пермінова О., Лелет Д., Льовочкіна А., Мальований М., Мандрик М., Орфанова М., Набочук О., Москаленко В., Паламарчук С., Биркович В., Швець І., Паршина А., Перкун І., Погребняк В., Пономаренко Я., Романова М., Свіржевський О., Сіренко І.,

Петровська С., Складановська М., Скребець В., Шлімакова І., Скригун Н., Кочубей Н., Стегній О., Тимченко І., Філіппєв М., Шмандій В. Для написання роботи було використано такі джерела як наукові статті, журнали, підручники та інтернет-ресурси.

Об'єкт дослідження: еколого-соціокультурні заходи.

Предмет дослідження: реалізація еколого-соціокультурних заходів в Україні.

Мета та завдання дослідження. Метою роботи є аналіз еколого-соціокультурних заходів та їх вплив на формування активної поведінки молоді в Україні.

Для досягнення поставленої мети вирішуються такі дослідницькі завдання:

- розглянути основні поняття дослідження та їх історії розвитку;
- оцінити сучасний стан екологічної свідомості громадян;
- дослідити особливості еколого-соціокультурних заходів;
- визначити сучасні проблеми дослідження та їх актуальність;
- проаналізувати характеристику еколого-соціокультурних заходів;
- оцінити ефективність функціонування еколого-соціокультурних заходів в Україні;
- дослідити еколого-соціокультурні заходи в рамках реалізації проєкту.

Методи дослідження. Методологічною основою роботи є використання комплексного підходу до дослідження, який включає аналіз наукової літератури, статистичні дані, а також власне дослідження ефективності еколого-соціокультурних заходів. Принцип системності дозволяє пізнати таке явище, як екологічна та соціокультурна діяльність в різноманітті. Даний підхід не обмежується виявленням складу досліджуваної системи, він, розкриваючи взаємозв'язок структурних елементів цілісності, дозволяє виявити причинно-наслідкові зв'язки і закономірності функціонування даної системи.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, семи таблиць, одного рисунка та висновків; містить 37 сторінок тексту. Список використаних літератури та джерел містить 41 найменування.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ЕКОЛОГО-СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЗАХОДІВ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ УКРАЇНИ

1.1. Основні поняття дослідження та розвиток діяльності

Еколого-соціокультурні заходи представляють собою різноманітні заходи та ініціативи, спрямовані на формування екологічної свідомості, збереження природи та стимулювання екологічної поведінки серед населення.

В основні поняття дослідження включені екологічна освіта та екологічна свідомість, тому екологічна освіта – це процес набуття знань, розуміння та цінностей, пов'язаних із збереженням природи, раціональним використанням ресурсів та відповідальною екологічною поведінкою. Екологічна освіта може включати навчальні програми у школах та університетах, тренінги, лекції, навчальні посібники, майстер-класи та інші форми навчання.

Щодо екологічної свідомості, то це одне з понять екологічної психології, що визначається як вищий рівень психічного відображення навколишнього середовища, яке включає природне, штучне та соціальне оточення, а також внутрішній світ людини. Важливим є не лише усвідомлення цього оточення, але й саморегуляція цього відображення та усвідомлення місця та ролі людини у реальному світі [6].

Екологічна свідомість відрізняється від загальної свідомості тим, що вона насичена екологічним змістом. Вона включає в себе сукупність екологічних уявлень, які формують суб'єктивне відношення людини перш за все до природного середовища. Це означає, що людина здатна розуміти важливість збереження природи, раціонального використання ресурсів та відповідальної екологічної поведінки.

Розвиток екологічної свідомості є важливим завданням сучасного суспільства, оскільки він сприяє формуванню сталої екологічної культури та забезпечує збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь. Ефективність реалізації екологічних програм та ініціатив в значній мірі залежить від рівня екологічної свідомості населення. Тому важливо

продовжувати здійснювати заходи з підвищення екологічної освіти та усвідомлення екологічних проблем. що означає усвідомлення важливості охорони природи та урахування екологічних аспектів у всіх сферах життя.

Також основним поняттям дослідження є соціокультурні заходи. Це різноманітні заходи, спрямовані на залучення громадськості, формування громадянської активності та підтримки сталого розвитку. Соціокультурні заходи можуть включати фестивалі, ярмарки, мистецькі виставки, культурні заходи, громадські дебати та інші події, спрямовані на підвищення громадської уваги до різних проблем. Наприклад, це можуть бути екологічні проблеми, соціальні, культурні тощо.

Щодо громадської участі, то це термін з соціальних наук, що описує різноманітні способи, за допомогою яких громадяни можуть висловлювати свою думку та впливати на суспільні рішення. Цей процес може знаходити своє застосування в будь-якій сфері громадської діяльності, включаючи екологію, політику, культуру тощо. Тому громадська участь важлива у процесах прийняття рішень та реалізації екологічних ініціатив. Вона також може включати збір думок, участь у обговореннях та консультаціях, волонтерську діяльність та інші форми активної участі громадян [5].

Еколого-соціокультурні заходи можуть бути ефективними не лише за умови співпраці з громадськістю, а також із взаємодією з місцевою владою, волонтерськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами. Спільна діяльність дозволяє створити сприятливі умови для реалізації екологічних ініціатив та досягнення спільних цілей.

Історія розвитку еколого-соціокультурної діяльності бере початок, по-перше, з визнання важливості екологічних проблем, які впливають на суспільство, по-друге, важливість підвищення екологічної свідомості, як основний фактор вирішення проблеми, і по-третє, активність громадян для забезпечення постійного співіснування людини та навколишнього середовища. Можна виділити декілька основних етапів в історії розвитку еколого-соціокультурних подій:

1. Екологічні рухи. Початок таких рухів сягає середини 20 століття, коли в різних країнах світу з'явилися перші організації, групи, акції, які боролися за охорону природи та збереження довкілля.

2. Важливість освіти. З появою екологічних проблем увага зосередилася на рівні освіти у формуванні екологічної свідомості. Почали створюватися освітні програми, проєкти та кампанії, спрямовані на підвищення рівня знань та обізнаності громадян з екологічних питань.

3. Розвиток соціокультурних заходів. З часом екологічні рухи почали використовувати соціокультурні методи та стратегії для залучення громадськості та формування екологічної активності. Це включало організацію різноманітних ініціатив, таких як: екологічні заходи, фестивалі, конференції, еко-акції, культурні та волонтерські заходи тощо.

4. Молодіжні організації. Значну роль у розвитку екологічного руху відіграли також молодіжні організації та ініціативні групи. Вони активно працювали на рівні громадських організацій, реалізуючи проєкти та програми з екологічної та культурної освіти та активізації громадської участі в природоохоронній діяльності.

5. Інтеграція з іншими сферами. Сучасні еколого-соціокультурні події нерозривно пов'язані з іншими сферами, такими як мистецтво, культура, освіта та соціальна сфера. Інтеграція цих аспектів дає змогу створювати комплексні програми та заходи, спрямовані на підвищення екологічної свідомості та активності громадян.

Загалом, розвиток еколого-соціокультурної діяльності відображає поступове зростання усвідомлення суспільством важливості збереження природи та навколишнього середовища. Подібні заходи стали важливим інструментом формування екологічної свідомості, стимулювання громадянської активності та сприяння збереженню природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Екологічні рухи та еколого-соціокультурні заходи мають тісний зв'язок, і їхні взаємодії можуть бути ключовими для досягнення спільних цілей охорони

довкілля та підвищення екологічної свідомості суспільства. Багато екологічних рухів зародилися як реакція на загрози навколишньому середовищу та природним ресурсам. Вони активно пропагували принципи сталого розвитку, збереження природи та біорізноманіття. Еколого-соціокультурні заходи, у свою чергу, базуються на цих цінностях та принципах, і спрямовані на формування певних соціокультурних цінностей та норм, пов'язаних з екологічною поведінкою.

Важливим пунктом також є те, що саме екологічні рухи часто виступають ініціаторами та організаторами еколого-соціокультурних заходів, таких як екологічні фестивалі, акції на охорону природи, волонтерські проєкти тощо. Ці заходи не лише підвищують громадську увагу до екологічних проблем, але й мобілізують громадян до активної участі у рішенні цих проблем.

1.2. Розвиток екологічної свідомості в Україні

Екологічна свідомість є центральним елементом екологічної культури, який відображає всі аспекти та досягнення людської діяльності, спрямованої на гармонійне співіснування суспільства та природи. Вона прагне досягти оптимальної взаємодії між людьми та навколишнім середовищем, спрямовуючи увагу як на матеріальні, так і на духовні аспекти життя суспільства з метою екологізації його діяльності [41].

Узагальнено можна сказати, що значна частина українського населення виявляє великий інтерес до екологічної ситуації, але існує певний відсоток осіб, які не завжди усвідомлюють постійну екологічну загрозу для здоров'я та важливість дотримання стандартів екологічної безпеки в нашій країні.

У своїх дослідженнях про екологічну освіту Т. О. Євдокимова звертає увагу на дисбаланс між розвитком інтелекту та емоційно-почуттєвою сферою у сучасній людині [11]. Вона акцентує увагу на великій перевазі раціонального компоненту мислення та здатності до творчості, у порівнянні з недостатньою увагою до формування емоційного та почуттєвого аспектів особистості та творчого потенціалу.

Велика кількість людей вважають, що вони не можуть внести свій вклад у покращення та вирішення екологічної ситуації, і на мою думку, це головна проблема в екологічній сфері. Представники різних груп мають свої погляди на можливість впливу на екологічну ситуацію, і саме молодь частіше вважає, що вони можуть впливати на розв'язання екологічних проблем [8].

Наприклад, участь у заходах, таких як посадка дерев або прибирання парків, може суттєво вплинути на екологічну ситуацію в цілому. І загалом, 70% населення України займається різними екологічними видами діяльності. Найпоширенішими серед українців є спроби мінімізувати споживання енергії та води, вибір екологічного транспорту, рідше використання одноразових речей, сортування сміття та купівля екологічно продуктів. Проте, варто зазначити, що навіть за таких умов, коли 70% опитаних дійсно здійснюють природоохоронні заходи, багато українців не завжди усвідомлюють, що їхня господарська діяльність також спрямована на охорону довкілля.

Можна припустити, що такий рівень екологічної свідомості у населення України може бути пояснений кількома факторами. По-перше, це низький рівень громадської активності українців, що є типовою рисою суспільств багатьох пострадянських країн, як підтверджують соціологічні дослідження [36]. Вдруге, економічний стан країни визначив пріоритетність для нашого населення не екологічних питань, а скоріше матеріального забезпечення сімей та їхньої безпеки. По-третє, треба зазначити недостатню розвиненість екологічного руху в Україні та його взаємозв'язки з суспільством.

Але попри всі причини, можна сказати, що кількість людей, які приєднуються до громадських організацій, сприяють фінансово на різноманітні потреби та активно втручаються у державні процеси, тільки зростає. Це може свідчити про тенденцію до розвитку українського громадянського суспільства, що, ймовірно, також виявить стурбованість проблемами екологічного характеру.

1.3. Особливості еколого-соціокультурних заходів

Заходи, що поєднують екологічні, соціокультурні та освітні аспекти, відображають багатогранність і комплексність підходу до вирішення проблем сучасного світу. Можна виділити деякі особливості цих заходів у більш широкому контексті:

- Інтегративний характер. Еколого-соціокультурні заходи базуються на поєднанні екологічних, соціальних та культурних аспектів у спільну стратегію. Вони покликані не лише звернути увагу на проблеми довкілля, а й показати їхню взаємозалежність з соціокультурним контекстом;
- Широкий спектр учасників. Ці заходи залучають різноманітні соціальні групи, включаючи громадян, ділову еліту, активістів, вчених, митців та представників громадських організацій. Вони створюють платформу для спільної роботи та взаємодії всіх зацікавлених сторін;
- Створення позитивного впливу. Еколого-соціокультурні заходи стимулюють зміни у свідомості та поведінці людей щодо довкілля. Вони надають можливість кожному учаснику відчутися своєю важливістю у вирішенні екологічних проблем;
- Практична спрямованість. Заходи включають конкретні дії та ініціативи з метою поліпшення стану навколишнього середовища та сприяння сталому розвитку;
- Розширення області впливу. Ініціативи спонукають людей діяти та брати відповідальність за свої дії, не лише в особистому, а й у глобальному контексті;
- Культурна убудованість. Еколого-соціокультурні заходи враховують культурні особливості та традиції різних спільнот, що дозволяє залучити більше людей та забезпечити більш ефективний вплив;
- Розвиток спільності і громадянського суспільства. Заходи формують активну громадянську позицію та стимулюючи громадянську участь у прийнятті рішень щодо екологічних питань.

Щоб більш детально розглянути особливості еколого-соціокультурних ініціатив, можна привести приклад такого проєкту, і одним із найефективніших

видів соціокультурної діяльності, спрямованої на формування екологічної культури громадян України, – це екологічний туризм.

Зі зростанням міського населення і антропогенного тиску на навколишнє середовище, екотуризм стає все більш актуальним. Люди, що проживають у великих містах, відчують потребу відновити свої енергетичні ресурси та знайти способи відпочинку та релаксації в природному середовищі, де вплив людини не завдає значної шкоди природній чистоті та цілісності. Тому вони звертаються до туристичних агенцій з метою знаходження місць, де можна насолоджуватися природою та відпочивати в гармонії з навколишнім середовищем.

У людей зростає бажання задовольнити свої естетичні та пізнавальні потреби, які виявляються у бажанні розкрити красу природи та пізнати різноманіття флори й фауни. Це веде до збільшення популярності екотуризму, який пропонує подорожі до прекрасних ландшафтів, диких куточків природи, етнографічних пам'яток та занурення в історію та культуру. Такий туризм не лише сприяє збереженню довкілля, а й популяризує ідеї природоохорони, розвиває екологічну культуру та залучає туристів до природоохоронних заходів.

Головною метою екологічного туризму є виховання в людей відповідального ставлення до природи. Це досягається за допомогою формування екологічної свідомості, культури та готовності до активної екологічної діяльності. Екотуризм сприяє розвитку любові до природи рідного краю та посиленню бажання берегти її.

Розвиток екологічного туризму не лише сприяє збереженню навколишнього середовища та культурної спадщини, а також створює привабливий імідж регіонів нашої країни. Крім цього, він забезпечує додаткові можливості для створення робочих місць та розвитку малого бізнесу у сільській місцевості.

Висновок до розділу 1

Еколого-соціокультурні заходи є важливим інструментом у формуванні екологічної свідомості, залученні громадськості до екологічних питань та сприянні збереженню природи для майбутніх поколінь. Екологічна свідомість включає у себе розуміння взаємозв'язків між людьми та природою, усвідомлення екологічних проблем та пошук шляхів їх вирішення.

Загалом, розвиток екологічної свідомості та застосування еколого-соціокультурних заходів мають великий потенціал для створення здорового та стійкого середовища проживання для майбутніх поколінь.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ЕКОЛОГО-СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЗАХОДІВ У ФОРМУВАННІ АКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз проблеми та її актуальність

Надзвичайні природні явища, забруднення довкілля та інші екологічні проблеми вимагають негайного реагування як на рівні держави, так і на особистісному рівні. У кожному випадку поліпшення екологічної ситуації потребує активної участі кожної окремої особи. Розв'язання екологічних проблем вимагає від нас почати з розвитку власного екологічного світогляду та залучення індивідуальних зусиль до взаємодії з навколишнім середовищем.

Досягнення належного розвитку екологічної особистості можливе через цілеспрямований вплив на її екологічну свідомість. Багато дослідників вважають, що основні завдання екологічної освіти включають:

- формування адекватних екологічних уявлень;
- стимулювання ставлення до природи, яке визначає характер взаємодії з навколишнім середовищем, мотивів та готовності обирати належні стратегії поведінки з погляду екологічної свідомості;
- формування системи умінь та навичок взаємодії з середовищем [18].

Отже, формування екологічної свідомості за допомогою екологічної освіти передбачає комплексний та системний підхід через освітні програми, майстер-класи, екологічні заходи та систематичну взаємодію особистості з навколишнім середовищем.

Тому, на мою думку, еколого-соціокультурні заходи можуть вплинути на формування активної участі молоді України, бо вони можуть застосовувати різноманітні програми та ініціативи, спрямованих на екологічне виховання та підвищення екологічної свідомості. І саме соціокультурний аспект може підвищити інтерес до даних заходів.

Також проведення еколого-соціокультурних заходів дозволить виявити та врахувати найбільш ефективні методи та стратегії впливу на молоде покоління

з метою покращення екологічної ситуації в країні та формування стійких екологічно свідомих громадян.

2.2. Характеристика об'єкта дослідження: типи заходів, їх цільова аудиторія та вплив на активність молоді України

Еколого-соціокультурні заходи охоплюють широкий спектр ініціатив і програм, спрямованих для активної екологічної поведінки серед молоді. Можна виділити такі типи заходів:

1. Освітні програми та заходи – це лекції, семінари, тренінги, курси з екології, які спрямовані на підвищення рівня екологічної освіченості серед молоді;

2. Екологічні кампанії та ініціативи. Такі заходи включають прибирання територій, посадку дерев, екологічні марші або акції на збір коштів на підтримку екологічних проектів;

3. Культурні заходи – це фестивалі, виставки, мистецькі вистави, концерти та інші культурні події, які присвячені темам екології та природи;

4. Волонтерська діяльність. Молодь долучається до різноманітних волонтерських проектів з охорони довкілля, допомагаючи місцевим громадам або організаціям з екологічною спрямованістю;

5. Інформаційні кампанії – це створення і розповсюдження інформаційних матеріалів, брошур, відеороликів, аудіопрезентацій з метою підвищення свідомості про екологічні проблеми та шляхи їх вирішення;

6. Ініціативи у молодіжних громадських об'єднаннях. Молодіжні громадські організації реалізують різноманітні проекти та заходи, спрямовані на покращення екологічної ситуації у своїх місцевостях.

Всі заходи мають за мету стимулювати екологічну свідомість, активну участь у збереженні навколишнього середовища та розвиток екологічної культури серед молоді України.

Цільова аудиторія еколого-соціокультурних заходів поділяється на такі групи:

1. Студенти та учні закладів освіти – молодь, яка навчається у вищих навчальних закладах, технікумах, коледжах та школах. Ці групи мають значний потенціал для впливу, оскільки формують свій світогляд і цінності в процесі навчання;

2. Молодь, яка вже працює або займається підприємницькою діяльністю. Ці особи можуть бути відкриті до нових ідей та ініціатив у сфері екології та культури, і готові внести зміни в свої професійні або побутові практики;

3. Молодь, яка входить до різних молодіжних громадських організацій та об'єднань. Ці групи мають потенціал для масштабного впливу, оскільки вони можуть мобілізувати велику кількість людей для участі в еколого-соціокультурних заходах та акціях;

4. Молодь з різних соціальних груп і професійних спільнот. Дана аудиторія дозволяє створити різноманітні підходи до розв'язання екологічних проблем та впровадження нових ініціатив;

5. Молодь, яка проживає у сільських районах та містах. Врахування особливостей життя у міських та сільських районах дозволяє налаштувати еколого-соціокультурні заходи на місцевий рівень та забезпечити їх ефективність в кожному конкретному контексті.

Цільова аудиторія є ключовим фактором успіху еколого-соціокультурних заходів, оскільки вона визначає, які групи населення будуть залучені до участі та підтримки ініціатив.

Еколого-соціокультурні заходи впливають на активність молоді України в деяких аспектах. Можна виділити основні:

- екологічна свідомість та усвідомлення проблем;
- мотивація до дії;
- розвиток навичок і умінь;
- стимулювання позитивних змін;
- участь у громадських ініціативах.

Заохочення до участі в громадських організаціях та проєктах забезпечує молоді можливість брати активну участь у прийнятті рішень, спрямованих на поліпшення екологічної ситуації.

Саме соціокультурні ініціативи значно збільшують інтерес до участі в еколого-соціокультурних заходах з ряду причин:

1. Значення для суспільства. Соціокультурні ініціативи нерідко відображають важливі аспекти культури та соціального життя суспільства. Люди відчують себе частиною загального руху та спільноти, що сприяє їхньому бажанню долучатися до активностей, які мають значення для цілого суспільства;

2. Емоційне залучення. Соціокультурні заходи можуть створювати позитивні емоції, такі як задоволення, захоплення та співчуття, що робить участь у них більш привабливою;

3. Соціальне визнання. Участь у соціокультурних заходах може сприяти тому, що люди можуть відчувати себе частиною престижної або впливової групи, що мотивує їх брати участь у різних активностях, включаючи екологічні;

4. Можливості для самовираження. Соціокультурні ініціативи часто надають можливість людям виражати свою творчість, індивідуальність та погляди. Участь у таких заходах дозволяє відчувати себе частиною чогось більшого та важливого;

5. Спільнотний дух. Люди часто долучаються до подій та заходів, де вони можуть спілкуватися з однодумцями, обмінюватися досвідом та ідеями, що зближує їх та мотивує до активності.

Отже, соціокультурні ініціативи створюють сприятливу атмосферу для участі в екологічних заходах, оскільки вони надають можливість відчувати значимість, задоволення та соціальне визнання.

2.3. Ефективність еколого-соціокультурних заходів

Загалом, об'єднання екологічних та соціокультурних заходів не дуже часто явище. Існує дуже багато екологічних проєктів, ініціатив, акцій, так як і

окремо, соціокультурних. Поєднання цих діяльностей має велике значення з кількох причин. По-перше, екологічні проблеми тісно пов'язані зі способом життя, цінностями та практиками суспільства. Вирішення цих проблем потребує впливу на культурні норми, переконання та способи спілкування.

По-друге, залучення громадян та зміна поведінки, бо люди більше схильні долучатися до екологічних ініціатив, якщо вони інтегровані в їхні соціокультурні цінності та інтереси. Соціокультурні заходи можуть надати платформу для залучення широкого кола людей до екологічної діяльності. Спільні еколого-соціокультурні заходи можуть сприяти формуванню позитивних змін у поведінці громадян, зокрема, в зменшенні впливу на довкілля та прийнятті екологічно свідомих рішень.

По-третє, підвищення свідомості, бо співпраця між екологами та культурними діячами може допомогти підвищити свідомість про екологічні проблеми та сприяти їхньому вирішенню через культурні події, освітні програми та мистецькі проекти.

Сучасну соціокультурну діяльність можна представити у вигляді формули: соціокультурна діяльність = творча діяльність + комунікаційна діяльність [37]. Якщо додати екологічну діяльність, то формула буде виглядати так: еколого-соціокультурна діяльність = збереження та охорона природи + творча діяльність + комунікаційна діяльність.

Головне в еколого-соціокультурних заходах – це їхній вплив на формування свідомості, цінностей та практичних навичок людей у сфері екології та природоохоронної діяльності. Щоб вони були ефективними важливо мотивувати та надихати людей, щоб вони брали участь у проєктах. Також важлива системність проведення заходів, які включають в себе різноманітні підходи, інструменти, освіту та інформування.

Важливо, щоб ці заходи стимулювали позитивне ставлення до природи та приносили практичний користь для оточуючого середовища. І звичайно ефективність збільшується за умови співпраці між урядовими структурами, громадськими організаціями, бізнесом та активними членами громади.

Таким чином, головне – це забезпечити відповідність цільових груп, якості, доступності та практичності еколого-соціокультурних заходів для досягнення їхньої мети.

Висновок до розділу 2

Отже, поєднання екологічної діяльності з соціокультурною допомагає зробити заходи з охорони довкілля більш ефективними, широко підтримуваними та впливовими.

Еколого-соціокультурні заходи мають потенціал стимулювати активність молоді України у сфері охорони довкілля та сприяти формуванню екологічно свідомого покоління.

РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТ «FOREST HARMONY» ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ

3.1. Створення та організація проєкту

Проект «Forest Harmony»: Ініціатива, мета якої висадження дерев для покращення екології та гармонії в міському середовищі. Проєкт виступає не лише як засіб для відновлення лісового покриву, але і як символ єдності між людьми та природою, покликаний нагадати нам про важливість збереження нашого навколишнього середовища для майбутніх поколінь. Отже, проєкт полягає в посадці різноманітних дерев, проведенні майстер-класу та онлайн-конкурсів, також знайомстві з однодумцями.

Слоган ініціативи: «Посаджуймо надію, сіячімо майбутнє!».

Розшифровка слогану:

1. «Посаджуймо надію»: ця фраза вказує на те, що кожне висаджене дерево є символом надії на краще майбутнє. Дерева, як ростучі організми, втілюють силу та нове початок;
2. «Сіячімо майбутнє»: тут використано метафору «сіячімо» для підкреслення активної участі в створенні майбутнього. Аналогія з посівом насіння вказує на те, що кожна наша дія є важливим елементом у формуванні майбутнього;
3. Загальна ідея: слоган створює образ дії, колективної участі та впливу на середовище. Він вражає не лише зобов'язання висаджувати дерева, але й акцентує на важливості власного внеску в створення здорового та зеленого майбутнього;
4. Емоційний аспект: слоган викликає позитивні емоції та образи: надія, ріст, об'єднання. Він спонукає до дії.

Цей слоган служить не лише як гасло для ініціативи посадки дерев, але і як керівний принцип, що наповнює проєкт значущістю та відповідальністю перед природою та майбутніми поколіннями.

Основні цілі і завдання:

- підвищення екологічної та соціальної свідомості;

- покращення міського середовища і збільшення зелених зон;
- заохочення екологічно відповідальних практик;
- залучення молоді, волонтерів та еко-активістів;
- організація майстер-класу та онлайн-конкурсів;
- привертання уваги до глобальних проблем.

Актуальність проєкту зумовлена кількома причинами:

1. Екологічна криза. Під час повномасштабного вторгнення в Україну зруйновано велика кількість зелених зон, що зумовлено дисбалансом навколишнього середовища. Також, тема забруднення довкілля продовжує бути актуальною по всьому світі, в тому числі і в Україні;

2. Вплив на спільноту. Формування єдності в громаді, підвищення якості життя мешканців та сприяння збереженню культурних та екологічних цінностей.

3. Можливості для розвитку. Розвиток екологічної та соціальної свідомості місцевих громад, стимулювання інвестицій у сталість середовища.

Загалом, проєкт є актуальним через свій важливий внесок у збереження навколишнього середовища, сприяння соціокультурному розвитку та покращенню якості життя людей.

Проєкт спрямований на вирішення комплексної проблеми екологічного зрушення та зміни соціально-культурного контексту. Головна проблема, яку він ставить перед собою вирішити, полягає в забезпеченні сталого розвитку, збереженні природних ресурсів та сприянні формуванню екологічної та соціокультурної свідомості в громадах.

Конкретні аспекти цієї проблеми включають втрату лісового покриву, зниження біорізноманіття, загрозу кліматичного зміни, а також віддалення людей від природи та втрату зв'язку з нею. Шляхом висадження дерев та організації соціокультурних заходів можна відновити екологічну рівновагу, зберегти та відновити біорізноманіття, стимулювати участь громади у захисті довкілля, а також виховувати екологічну та соціальну відповідальність серед

населення. Таким чином, проєкт вирішує не лише екологічні проблеми, але і сприяє підвищенню якості життя та благополуччю суспільства в цілому.

Щоб проаналізувати та оцінити ідею проєкту було використана модель SMART. Вона широко використовується у менеджменті та проєктуванні, дозволяючи визначити цілі та завдання. Назва – це великі літери кожного критерію. Серед, яких:

1. Specific – конкретність;
2. Measurable – вимірюваність;
3. Achievable – досяжність;
4. Rewarding – вигідність;
5. Time bound – часові рамки.

Таблиця 3.1.1.

SMART проєкту

S	1. «Forest Harmony» – проєкт, що поєднує екологічні ініціативи з соціокультурними заходами.
M	2. Кількість учасників протягом проєкту має досягнути 100 осіб (офлайн), 5000 (онлайн).
A	3. Проєкт потребує матеріальні та людські ресурси. Залучити молодь, волонтерів з місцевих громад та отримати фінансування від компаній для закупівлі дерев та матеріалів.
R	4. Проєкт має бути вигідним для всіх учасників. Для творців проєкту – розвиток навичок та досвіду, також можливості для співпраці. Для спонсорів – реклама товарів та послуг, також позитивний імідж. Для учасників – збільшення свідомості та підвищення освіченості.
T	5. Проєкт може здійснюватися 2 рази на рік, залежно від сезону посадки дерев. Триває протягом місяця.

Таким чином, мета проєкту «Forest Harmony» є актуальною сьогодні, бо поєднання культури та природи надихає людей на дію.

Для систематичного оцінювання внутрішніх і зовнішніх аспектів проєкту, треба розглянути SWOT-аналіз. Його мета – надати повну картину ситуації та допомогти у формулюванні стратегічних рішень.

Таблиця 3.1.2.

SWOT-аналіз проєкту «Forest Harmony»

Сильні сторони: – Екологічна вигода; – Залучення молоді; – Освітні програми; – Підтримка біорізноманіття; – Можливості для співпраці з громадою.	Слабкі сторони: – Часові рамки; – Технічні обмеження; – Необхідність довгострокового догляду; – Залежність від кліматичних умов.
Можливості: – Громадська підтримка; – Партнерство з місцевими органами влади; – Залучення волонтерів, еко-активістів; – Посилення екологічної свідомості; – Можливості для співпраці з організаціями екологічного напрямку.	Ризики: – Кліматичні кризи; – Нестабільність фінансування; – Вандалізм чи крадіжки; – Низький інтерес громади; – Забруднення ґрунту чи води; – Політичні та правові обмеження.

Загальна стратегія включає акцент на мобілізацію громадськості, розробку детального плану та підвищення ефективності технічних процесів для забезпечення успішного втілення проєкту. При цьому важливо планувати

роботу з ризиками, таким чином, щоб зменшити їх вплив та забезпечити стійкість проєкту у змінних умовах. Позитивна громадська реакція та ефективна співпраця з партнерами можуть визначити успіх проєкту та його позитивний вплив на навколишнє середовище.

Цільова аудиторія проєкту – молодь (20-30 рр.), еко-активісти, волонтери, місцева громада, також ті, що зацікавилися сторінкою в соц. мережах або програмою майстер-класу. Люди, яких цікавить екологічні теми та прагнуть отримати нові знання для саморозвитку.

Технічна сторона проєкту:

- Місце – берега річки Мерла та Уди, Богодуховського р-ну Харківської обл.;
- Дати проведення – вересень 2024 року, кожна субота: посадка дерев. Також проведення майстер-класу та онлайн-конкурси. Детальніше структуру заходів можна розглянути в таблиці 3.1.3.

Таблиця 3.1.3.

Структура заходів проєкту

День	Заходи		
	Посадка дерев	Онлайн-конкурс	Майстер-клас
До першої суботи місяця	–	+	–
Субота 1	+	–	+
Субота 2		+	–
Субота 3			
Субота 4		–	

- Потрібне обладнання – саджанці дерев, лопати, відра, вода, добрива, камінці для саджанців, рукавиці, матеріали для майстер-класу (горіхи), очищувальні засоби, великі термоси з чаєм, смаколики;

- Спонсор проєкту – організація «Лісосад». Вона займається пророщуванням та продажем саджанців дерев, кущів та рідкісних рослин, а також займається благодійністю та участю в еко-акціях, а саме озелененням навколишньої середовища (висадження саджанців). Тому проєкт «Forest Harmony» співпадає з діяльністю «Лісосад». Це можливість просуватися спонсору в Інстаграм для привернення уваги саме молоді України, і одночасно рекламування магазину та будівництва позитивного іміджу.

Також організація «Лісосад» має в команді людей, які професійно займаються пророщування саджанців. Це надає можливість організувати майстер-клас та залучити аудиторію до відвідування заходу для здобуття нових знань.

- Взаємодія з місцевими органами – Державне підприємство «Гутянське лісове господарство» (ДП «Гутянський Лісгосп»);

- Команда проєкту – організатор, помічник організатора, водій, контент-менеджер, юрист, фінансовий менеджер.

Графічно структура проєкту представлена в рисунку 3.1.

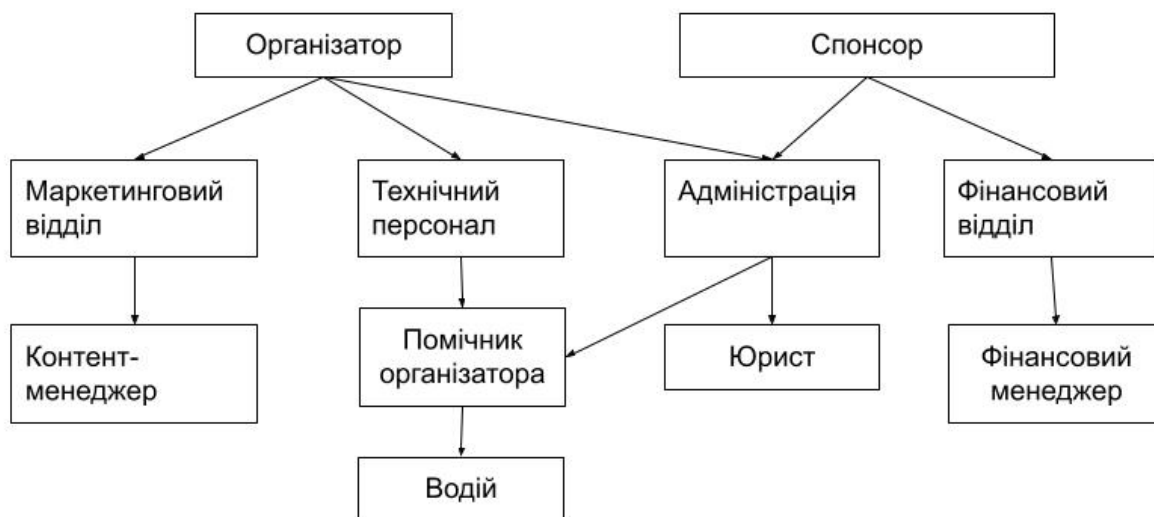

Рисунок 3.1. Організаційна структура проєкту

Обов'язки команди проєкту представлені в таблиці 3.1.4.

Таблиця 3.1.4.

Організаційна структура проєкту «Forest Harmony»

Посада	Обов'язки
Організатор	Контроль та прийняття головних рішень.
Спонсор (керівництво)	Контроль фінансової та юридичної сторони проєкта.
Контент-менеджер	Створення стратегії просування та контент-плану, ведення сторінки в Інстаграм, проведення двох онлайн-конкурсів.
Помічник організатора	Підготовка потрібного обладнання, координація учасників на місці посадки дерев.
Водій	Перевезення саджанців на локацію проєкта.
Юрист	Юридична підтримка для виконання всіх законодавчих вимог.
Фінансовий менеджер	Контроль бюджету проєкта, ведення фінансових звітів та координація фінансових аспектів.

Детальне планування проєкту представлено в таблиці 3.1.5.

Таблиця 3.1.5

Планування проєкта «Forest Harmony»

Дата	Задачі	Виконавець
9 серпня	Обговорення деталей проєкту зі спонсором, планування всіх етапів	Організатор
12 серпня	Медіапланування, створення сторінки в Інстаграм	Контент-менежер
17-24 серпня	Проведення онлайн-конкурсу	Контент-менеджер
19 серпня	Отримання дозволу в державній установі для посадки дерев	Організатор
21 серпня	Обговорення та планування майстер-класу	Організатор, спонсор

26-29 серпня	Придбання необхідного обладнання	Помічник організатора
2 вересня	Перевірка місця для посадки дерев та проведення майстер-класів	Організатор, помічник організатора
6 вересня	Завантаження в машини саджанців та необхідного обладнання	Команда спонсорів, помічник організатора
7 вересня 9:30-10:00	Перший день посадки дерев. Прибуття до місця зустрічі, центр міста Богодухів	Команда проєкта, волонтери, громада
10:10	Прибуття до місця посадки дерев	
10:30	Проведення майстер-класу	Експерт з посадки дерев
11:00	Посадка дерев та саджанців	Команда проєкту, волонтери, громада
13:00	Пригощання чаєм та смаколиками	Помічник організатора
14 вересня	Другий день посадки дерев та саджанців	Команда проєкту
13-21 вересня	Проведення онлайн-конкурсу	Контент-менеджер
21 вересня	Третій день посадки дерев та саджанців	Команда проєкту
28 вересня	Четвертий день посадки дерев та саджанців	
29 вересня	Завершення проєкту	

Аналізуючи дану таблицю можна сказати, що проєкт «Forest Harmony» триває майже два місяці та має чіткий план, орієнтований на досягнення позитивного екологічного та соціального впливу з використанням ресурсів та підтримки громади.

Бюджет проєкту включає такі складові частини, як потрібне обладнання, інструменти просування та заробітна плата персоналу. Локація – пленеєр, тому узгоджується з місцевими органами (ДП «Гутянський Лісгосп»). Детальний бюджет проєкту представлений в таблиці 3.1.6.

Таблиця 3.1.6

Кошторис витрат проєкту

Потрібне обладнання	• Саджанці дерев (350 шт.) – 7000 грн. (1 шт. – 20 грн.); • Насіння та горіхи (200 шт.) – 600 грн. (1 шт. – 3 грн.); • Лопати (7 шт.) – 1400 грн. (1 шт. – 200 грн.); • Відра (5 шт.) – 150 грн. (1 шт. – 30 грн.); • Вода та камінці для саджанців надаються місцевою громадою; • Добрива – 3500 грн. (100 гр. на кожне дерево – 10 грн.); • Рукавиці (100 шт.) – 230 грн.; • Матеріали для майстер-класу – горіхи (50 шт.) – 150 грн. (1 шт. – 3 грн.); • Очищувальні засоби – вологі серветки (10 шт.) та антисептик – 290 грн.; • Великі термоси з чаєм, смаколики – 2500 грн.
Інструменти просування	• Реклама в соц. мережах – 4000 грн.
Заробітна плата	• Помічник організатора – 3000 грн.; • Водій – 2000 грн. (виїзди на дні посадки саджанців); • Контент-менеджер – 6000 грн.; • Юрист – 1000 грн. (консультація); • Фінансовий менеджер – 1000 грн.
Всього	15 820 грн. + 4000 грн. + 13 000 грн. = 32 820 грн.

Отже, бюджет проєкту приблизно становить 33 000 грн.

Очікування від проєкту:

1. Виконання всіх поставлених цілей проєкту;
2. Розширення актуальності проблеми захисту навколишнього середовища;
3. Залучення громади до активної участі в екологічних заходах;
4. Збільшення попиту на продукцію спонсора;
5. Надання освітніх можливостей для молоді, волонтерів та еко-активістів з питань екології та вирощуванням і посадці дерев та саджанців;
6. Сприяння формуванню соціальних зв'язків через участь в спільних заходах та проєктах.

Один із важливих аспектів вимірювання очікувань від реалізації проєкту – це активність та масштаб залучення волонтерів у виконання завдань. Вимірювання кількості та ступеня участі волонтерів дозволяє оцінити рівень громадянської активності та зацікавленості громади у здійсненні екологічно орієнтованих ініціатив.

Конкретні показники залучення волонтерів можуть включати кількість осіб, які прийняли участь у посадці дерев, тривалість їхньої участі, а також різноманітність волонтерського складу.

3.2 Залучення аудиторії за допомогою еколого-соціокультурних ініціатив

Залучення учасників буде відбуватися за допомогою соц. мереж, а саме:

- Медіаканал: Інтернет;
- Медіаносії: Інстаграм, Телеграм, Тікток, веб-сайт.

Таблиця 3.2.1

Медіапланування

Дата	Канали / Носії	Виконавець	Інструменти просування
9 серпня – 29 вересня	Інтернет / Соц. мережа та	Контент- менеджер	Контент-маркетинг, цільовий таргет,

	відеохостинг (Інстаграм, Тікток)		відеореклама
12 серпня – 29 вересня	Інтернет / Соц. мережа (Телеграм)	Помічник організатора	Публічна група
19 серпня – 29 вересня	Інтернет / Інтернет-банери (Веб-сайт)	Спонсор (організація «Лісосад»)	Посилальна реклама
19 серпня – 29 вересня	Інтернет / Пошукова система	Спонсор (організація «Лісосад»)	Контекстна реклама

Медіапланування для проєкту має на меті ефективно сприяти усвідомленню та залученню волонтерів до ініціативи. Він повинен бути гнучким, адаптованим до змін у громадській думці та сприятливих умов. Постійна взаємодія з людьми та активне використання медіа-інструментів можуть максимізувати вплив проєкту.

Протягом реалізації проєкту буде проводитися два онлайн-конкурси та майстер-клас.

Перший онлайн-конкурс – фотоконкурс. Ця ініціатива спрямована на підтримку та підвищення усвідомленості громадян щодо зелених зон у місті та області. Учасникам пропонується надсилати свої фотографії улюблених парків, лісів, річок та інших місць, де присутні дерева. Кращі роботи можуть бути використані для створення виставки на веб-сайті спонсора та виставлені в соц. мережах.

Цей конкурс не лише сприяє залученню учасників до проєкту, а й виробляє позитивне сприйняття зелених просторів.

Другий онлайн-конкурс – креативний відеоконкурс, який полягає в тому, що учасники надсилають свої відео, де розповідають про те, як вони піклуються про дерева, і чому важливо саджати дерева.

Цей конкурс спрямований на те, щоб дати учасникам можливість висловити свої думки, ідеї та враження щодо дерев та їх важливості для навколишнього середовища через формат відеоролика.

Етапи онлайн-конкурсу:

1. Оголошення конкурсу: оголошення теми та правил участі;
2. Прийом робіт: учасники мають можливість надсилати свої фотографії або протягом певного періоду через соціальну мережу (Телеграм);
3. Оцінювання та відбір переможців: оцінка робіт проводиться через реакцію аудиторії;
4. Нагородження та підсумки: визначення переможця, подарунок від спонсора (саджанець рідкісного дерева);
5. Експозиція фотографій та відео.

Ще одна ініціатива – майстер-клас, який буде проводитися в перший день посадки дерев та саджанців. Виконавець – робітник організації «Лісосад» (експерт з пророщуванням горіхів та посадки дерев).

Майстер-клас є інноваційним інструментом для залучення волонтерів та надання практичних навичок щодо догляду та вирощування дерев та саджанців. Це також стимул до спільного досвіду та поширення ідеї проєкта.

Висновки до розділу 3

Проєкт «Forest Harmony» допомагає не лише навколишньому середовищу, але й стає каталізатором для позитивних змін у спільноті та впровадження зелених технологій у міське планування.

Організація проєкту потребує ретельного планування та координації кожного етапу. Зацікавленість аудиторії, активні дії учасників, а також партнерства з спонсором грають ключову роль в успіху ініціативи.

ВИСНОВКИ

Еколого-соціокультурні заходи у сучасному суспільстві мають високий потенціал у вирішенні екологічних проблем. Основні поняття, пов'язані з даними ініціативами, включають екологічну освіту, екологічну свідомість, соціокультурні заходи, громадську участь та співпрацю з громадськістю та владою.

Розвиток діяльності в цій сфері є ключовим для забезпечення сталого розвитку та збереження природи для майбутніх поколінь. Важливо розробляти та реалізовувати комплексні програми та заходи, спрямовані на підвищення екологічної свідомості, мобілізацію громадськості та формування екологічної поведінки. Співпраця з усіма зацікавленими сторонами, включаючи громадські організації, бізнес, місцеві влади та активних громадян, є важливою умовою успішної реалізації еколого-соціокультурних заходів.

Екологічна свідомість в Україні є актуальною та важливою проблемою сучасного суспільства. На жаль, не всі верстви населення повністю усвідомлюють екологічні проблеми та не завжди приділяють їм достатню увагу. Проте, зростає інтерес до екологічних питань, а також активізується участь громадських організацій та ініціативних груп у розв'язанні екологічних проблем.

Завдяки постійному розвитку та впровадженню нових проєктів та програм, еколого-соціокультурні заходи можуть стати ефективним інструментом у формуванні сталої екологічної культури, що сприятиме збереженню природи та покращенню якості життя нашого суспільства.

Особливості еколого-соціокультурних заходів полягають у їхній спрямованості на взаємодію з громадою, активізації громадських ініціатив та побудові позитивного ставлення до екологічних питань.

Підготовка проєкту «Forest Harmony» вказує на важливість ініціативи у залученні учасників до спільного вирішення екологічних завдань. Організаційний підхід враховує різноманітні аспекти, такі як розподіл ролей, планування заходів та взаємодія з аудиторією.

Медіапланування для проєкту посадки дерев вказує на важливість ретельної стратегії взаємодії з аудиторією та медіа-ресурсами. Інтегрований підхід, який включає в себе соціальні мережі, креативні матеріали та партнерства, має на меті не лише залучення молоді, але й підвищення свідомості про екологічну важливість та позитивний вплив на середовище.

Проєкт ефективно поєднав соціокультурні та екологічні аспекти, визначивши пріоритети для навколишнього середовища та активізації громадянської участі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Swot-аналіз – основа формування маркетингових стратегій : навч. посіб. / за ред. Л. В. Балабанової. 2-ге вид., випр. і допов. Київ : Знання. 301 с.
2. Білецька Г. Тенденції і проблеми розвитку екологічної освіти. Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems, 2012. 300-306 с.
3. Власенко К. Г. Екологічна свідомість українців в соціологічному аспекті дослідження / К. Г. Власенко // Перспективи, 2012. С. 12–17.
4. Грановська Л. М. Історія еволюції економічного аспекту взаємодії суспільства і природи від фізіократів до сталого розвитку, 2009.
5. Громадянська участь: що це таке? (Громадянська мережа «Опора» представництво в Вінницькій області, 2014). URL: <http://opora.vn.ua/gromadyanska-uchast-shho-cze-take.html> (дата звернення: 16.04.2024).
6. Екологічна свідомість. Енциклопедія Сучасної України; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. URL: <https://esu.com.ua/article-18684> (дата звернення: 13.04.2024).
7. Екологічна свідомість, захист природи і довкілля (NGO ECO Mind, 2017). URL: <https://legal-support.top/ngo-eco-mind/> (дата звернення: 13.04.2024).

8. Екологічне опитування-аналіз «Вивчення думки населення з питань екологічної політики України» (ВГО «Розвиток та довкілля», 2015). URL: <http://www.dae.org.ua/ua/news/105--l-r.html> (дата звернення: 18.04.2024).
9. Еколого-психологічне забезпечення якості життя : науковометодичні рекомендації / за заг. ред. Ю. М. Швалба. – Кіровоград : «Імекс-ЛТД», 2013. 98 с.
10. Економічна привабливість української культури (Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2019). URL: http://www.ier.com.ua/files/publications/Special_research/2019_UCF_report_extended.pdf (дата звернення: 14.04.2024).
11. Євдокимова Т. О. Розвиток екологічної свідомості. Київ, 2007. 221 с.
12. Євтушенко Г. І. Формування команди проекту та організація її ефективної роботи (теоретичний аспект). 2019.
13. Інноваційні технології у формуванні трирівневої екологічної освіти / М. Мик. Орфанова, М. Мих. Орфанова, Т. М. Яцишин, О. І. Рибак // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Екологія». 2016. Вип. 14. С. 98–101.
14. Кифоренко В. Е., Свіржевський О. М. Роль посадки нових дерев в екосистемі. 2016.
15. Кулініч Т. В., Пермінова О. С. Успішне управління соціальним проектом: від ідеї до реалізації: науковий журнал «АГОС. Мистецтво наукової думки». Львів, 2018. 14с.
16. Культурні цінності. Енциклопедія сучасної України. Київ, 2016. С. 116.
17. Лелет Д. В. Ресурси і бюджет проекту. Міжнародний науковий журнал інноваційна наука, 2023. 38 с.
18. Львовичкіна А. М. Основи екологічної психології. Київ, 2004. 136 с.

19. Мальований М. С. Формування екологічної свідомості та її роль в забезпеченні екологічної безпеки // Екологічна безпека та збалансоване ресурсокористування, 2010. С. 68–75.
20. Мандрик, О. М. Екологічна освіта для сталого розвитку / О. М. Мандрик, М. С. Мальований, М. М. Орфанова // Екологічна безпека та збалансоване ресурсокористування, 2019. С. 130–139.
21. Менеджмент соціокультурної діяльності як напрям наукового та технологічного знання: підручник. Ч.І. Дидактика, логіка, методологія / О.Ю. Щербина-Яковлева, Н. Д. Світайло, М. О. Клочко, А. М. Щербина. - Суми : СумДУ, 2018. 207 с.
22. Міжнародна організація екотуризму, заповіді екотуризму (The ecotourism commandments // The international ecotourism society, 2023). URL: <http://www.ecotourism.org/> (дата звернення: 21.04.2024).
23. Москаленко В. О. Сучасні підходи до формування команди проекту. Інтелект XXI, 2014. 78–86 с.
24. Набочук О. Теоретичний дискурс у проблему структури екологічної свідомості особистості. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка», 2014. 93–97 с.
25. Орфанова М. М. Дистанційна екологічна освіта: можливості та перспективи / М. М. Орфанова // Інноваційні технології в освіті: матеріали Міжнародної науково-технічної конференції. (09–11 квітня 2019 р.). Івано-Франківськ, 2019. С. 185–186.
26. Паламарчук С. П., Биркович В. І., Швець І. В. Формування соціокультурних традицій в Ужанському національному природному парку. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. Журнал, 2021. С. 37–40.
27. Паршина А. П. Соціокультурна діяльність в житті сучасної України / А. П. Паршина, О. Б. Петінова // Соціально-гуманітарні виміри правової держави: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро,

30 квітн. 2021). Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2021. С. 209–211.

28. Перкун І. В., Погребняк В. Г. Інтеграція знань у контексті сталого розвитку // Екологіяна безпека як основа сталого розвитку суспільства, європейський досвід та перспективи: матеріали II-ої Міжнародної науково-практичної конференції, Львів, 2015. С. 30–31.

29. Пономаренко Я. І. Соціокультурний контекст формування особистості. Гуманітарний інститут НАУ, 2018. С. 18–22.

30. Романова М. К. Психологічні умови розвитку екологічної свідомості у дорослому віці: дис. канд. психол. наук : 19.00.07 / Марина Костянтинівна Романова; наук. кер. Л. П. Журавльова; Житомир. нац. агрокол. ун-т. – Житомир, 2015. 288 с.

31. Сіренко І. В., Петровська С. А. Планування в організації: текст лекцій з навчальної дисципліни «Менеджмент», м. Суми, 2023. С. 5–6.

32. Складановська М. Г. Екологічна культура як необхідна умова безпеки життєдіяльності / Екологія і природокористування в системі оптимізації природи і суспільства: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. / Тернопіл. держ. с.-г. дослідна станція, Ін-т кормів та сіл. госп-ва Поділля, Ін-т агроєкології та природокористування, Тернопіл. філія «Ін-т охорони ґрунтів України», Поділ. держ. аграрно-техн. ун-т, Тернопіл. нац. економ. ун-т, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Казах. агротехн. ун-т ім. Сейфулліна. – Тернопіль, 2016. С. 177–179.

33. Скребець В. О. Шлімакова І. І. Екологічна психологія : підручник / . К. : Видавничий дім «Слово», 2014. 456 с.

34. Скригун Н. П. Медіапланування в системі маркетингових комунікацій, 2006.

35. Соціокультурна діяльність: навчальний посібник / Н. В. Кочубей. – Суми: Університетська книга, 2015. 122 с.

36. Стегній О. Г. Екологічний рух в Україні: соціологічний аналіз/ Стегній О.Г. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2001. 243 с.

37. Сучасні тенденції розвитку бібліотек як соціокультурних центрів (Віртуальний бібліограф. ХОУНБ ім. О. Гончара, 2016). URL: <https://biblio.lib.kherson.ua/suchasni-tendantsii.htm> (дата звернення: 26.04.2024).

38. Тимченко І. В. Психологічні аспекти формування екологічної свідомості особистості в українських реаліях сьогодення, 2024.

39. Філіппєв М. Г., Філіппєва О. А. Традиція і механізми збереження і трансляції соціальнокультурного та екологічного досвіду. Молодий вчений. 2018. С. 41–43.

40. Форми соціокультурних заходів (Блог науково-методичного відділу Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олеся Гончара, 2021). URL: <https://metod19pl.wixsite.com/biblioprofi/post> (дата звернення: 05.04.2024).

41. Шмандій В. М. Екологічна безпека/ Шмандій В. М., Некос В. Ю. – Х.: ХНУ, 2008. 436 с.